

RELACIJE SOCIOEMOCIONALNOG STATUSA PREDŠKOLSKE DJECE I NJIHOVIH OBITELJSKIH PRILIKA¹

Nivex Koller-Trbović

Originalni znanstveni članak

Odsjek za socijalnu pedagogiju
Fakultet za defektologiju, Zagreb

UDK: 376.5
Zaprimljeno: 8. 10. 1993.

Sažetak

Na uzorku od 168 ispitanika, djece oba spola, u dobi od 3 do 4 godine, koja su polaznici osam predškolskih ustanova u Zagrebu i jedne u Rijeci, metodom kvazikanoničke korelacijske analize, tražene su relacije između socioemocionalnog statusa djece i nekih obilježja obiteljskih prilika te djece.

Izolirana su četiri značajna kvazikanonička faktora. Prvi faktor najbolje je definiran i potvrđuje pretpostavku od koje se u radu krenulo, tj. da djeca stabilnog socioemocionalnog statusa pripadnoj dobi dolaze iz obitelji vrlo povoljnih kulturnih, obrazovnih, materijalnih i drugih obilježja. Ostala tri faktora ukazuju na određene veze između nepovoljnog socioemocionalnog razvoja djece i nekih nepovoljnih okolnosti obiteljskog života, mada je teže zaključivati o preciznijim vezama, te se ubuduće predlaže uzeti u istraživanje širi sklop obilježja socijalnog okruženja u kojem dijete živi.

Ovi rezultati pružaju uvid u inicijalno stanje projekta kojeg je ovaj rad dio.

KLJUČNE RIJEČI: socioemocionalni status, predškolska djeca, obiteljsko okruženje

1. UVOD

Osobnost, opći stil ponašanja, način i kvaliteta zadovoljenja potreba, sposobnost samokontrole i samoevaluacije, izgradnja odnosa s drugima, percipiranje i doživljavanje realiteta, u značajnoj mjeri ovisi o socioemocionalnom, kao temeljnom segmentu općeg razvoja djeteta. Osim toga, uravnotežen socijalni i emocionalni razvoj pretpostavka su optimalnom razvoju svih djetetovih potencijala. Iz literature je poznato da dijete takav razvoj najbolje ostvaruje kroz doživljavanje osjećaja sigurnosti, pripadnosti ljubavi, brige, ali isto tako i kroz uvažavanje djetetove osobnosti, davanje slobode, iskazivanje povjerenja, omogućavanje vršenja izbora, donošenje odluka, traženje vlastitog puta.

Socijalno okruženje u kojem dijete živi stoga je od neposrednog značenja i važan je činioc ukupnog razvoja djeteta, ne zanemarujući pri tom utjecaj nasljednih i drugih faktora odgovornih za razvoj i formiranje ličnosti djeteta. Kako se na genetsku strukturu još uvijek ne može bitnije utjecati, pažnja istraživača usmjerena je na socijalno polje i njegovo djelovanje (Mejovšek, 1987), a kada su u središtu društvenog interesa djeca, posebni

značaj daje se obitelji kao primarnom nosiocu odgoja i socijalizacije djeteta.

Utjecaji obitelji na dijete složeni su i ovise o nizu okolnosti, budući i samo funkcioniranje obitelji ovisi o različitim faktorima unutar i izvan nje same. Kako se ne radi o nimalo jednostavnim vezama, obitelj i njen utjecaj na dijete već dugo su predmet znanstvenih i teoretskih rasprava, te je orijentacija modernog znanstveno istraživačkog rada usmjerena na multivarijantno izučavanje okolnosti obiteljskog života i njihovog utjecaja na dijete. Iako se danas donekle veća pažnja pridaje izučavanju odnosnog i komunikacijskog konteksta obiteljskog života, posebno odgojnog stila i odgojnih postupaka roditelja prema djetetu, te brizi za dijete, kao direktnim i neposrednim utjecajima (Lacković- Grgin, 1982a.; Brajša i sur., 1990; Bašić, 1988; Cohen i Brook, 1987), ne manji značaj pridaje se i tzv. posrednim, indirektnim okolnostima obiteljskog života - obrazovna i kulturna razina, materijalno stanje, stambeni status i dr. (Hošek i Poduška, 1989; Koller-Trbović, Bašić, 1988; Ghodsian i sur., 1985; Horga, 1988 i dr.).

Međutim, rezultati brojnih istraživanja ukazuju na potrebu istraživanja zajedničkog djelovanja navedenih

¹ Ovaj rad je dio znanstvene tematske jedinice "Evaluacija integralne metode u radu s djecom predškolske dobi i njihovim roditeljima" koju realizira Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu.